

<https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>.

13. Шепель Д. Робота судів в умовах воєнного стану//JustTalk. 20.04.2022. (дата звернення: 20.10.2025). URL: https://justtalk.com.ua/post/robota-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu?utm_source=chatgpt.com

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-557-3-37>

ДЕПОРТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ФОРМА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Саух А. С.

аспірант,

Науковий керівник: Пилипенко В. П.

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
проректор із наукової роботи,*

*Київський університет права Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Права людини в Україні закріплені в Конституції України та є основоположними для інших законодавчих актів держави і включають широкий спектр громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав. До основних прав належать право на життя, свободу та особисту недоторканність, свободу слова, пересування, власності, а також право на охорону здоров'я, освіту, працю та достатній життєвий рівень [1].

Право людини на свободу означає невід'ємне право на фізичну недоторканність, особистий вибір та вільний розвиток, що включає свободу думки, слова, пересування, совісті, зборів та асоціацій [2]. Ніхто не може позбавити іншу особу свободи без рішення компетентних органів. Це право може бути обмежене лише законом в інтересах національної безпеки, громадського порядку, захисту прав інших людей тощо.

Воєнний стан, що триває з 24 лютого 2022 року дійсно може призвести до порушення прав людини, після чого в умовах конфлікту або надзвичайного стану держави можуть здійснювати заходи, які обмежують основні свободи. Це підкреслює важливість наявності ефективних міжнародних механізмів захисту прав людини.

Відповідно до Протоколу № 4 до Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, ніхто не може бути висланий з

території держави, громадянином якого він є й жодному громадянину не може бути заборонений в'їзд на територію своєї держави [3].

Застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту прав дітей під час збройних конфліктів має на меті захистити найуразливішу категорію населення від небезпек, травм і зловживань, пов'язаних зі збройними конфліктами. Війна та збройні конфлікти створюють надзвичайно важкі умови для дітей, відчиняють двері до безжального насилля, втрати батьків, розлуки з сім'єю, психологічного травматизму, вимушеної експлуатації та злочинів проти людяності.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну в лютому 2022 року є новим етапом міжнародного збройного конфлікту, який триває з лютого 2014 року. Таке вторгнення спричинило низку подій та вчинків, які зосереджують на собі увагу спеціалістів з різних галузей права. Агресивні дії з боку росії супроводжуються безпрецедентними масштабами незаконної депортації та переміщення цивільного населення, зокрема, дітей. Протягом останніх двох років, ці незаконні дії продовжуються по цей день абсолютно безкарно. Влада росії стверджує, що українські діти виїжджають на територію рф добровільно, хоча насправді їх обмежують в праві повернення та піддають психологічному примусу. Влада агресора маніпулює термінами, які застосовує в своїх публічних заявах, які є хибними та оманливими.

Російська влада цілеспрямовано змінила законодавчі процедури щодо прискорення отримання українським дітьми громадянства росії та значно спростила процедуру їх усиновлення та набуття над ними опіки. Такі дії росії можуть свідчити про існування окремого плану щодо українських дітей, який не обмежується виключно фізичною депортацією.

Примусова депортація дітей та подальше «всиновлення» українських дітей нерозривні від так званого «перевиховання»: дітям які були насильно вивезенні з окупованих територій нав'язують російську ідентичність, переконують в «рятівній місії» росії у війні проти України, викладають викривлену історію, створюють умови в яких вони не мають права проявляти свою українську ідентичність, а тих хто продовжує це робити піддають залякуванням та тиску.

На сьогодні таке насильницьке переміщення дітей до росії вже є предметом розслідування Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. Дана справа розслідується як воєнний злочин депортації, що передбачений статтею 8 Статуту Міжнародного кримінального суду [4]. Суд також видав ордер на арешт володимира путіна та марії львової-белової, як головних обвинувачених у цьому злочині. Проте, офіс Генерального Прокурора України, інші українські та міжнародні організації, науковці та юристи-практики вважають, що наявні обставини та факти можуть свідчити, що переміщення українських дітей до росії має ознаки не воєнного злочину, а злочину геноциду шляхом депортації.

Відповідно до статті 7 Римського статуту міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року «депортація або насильницьке переміщення населення» належить до числа злочинів проти людяності й тягне за собою міжнародну кримінальну відповідальність [4].

Депортація – це примусове виселення особи, групи осіб або цілого народу з їхнього місця постійного проживання. Це може бути як покарання (кримінальне чи адміністративне), так і частина національної політики, коли людей примусово переселяють в іншу країну або в іншу місцевість. На відміну від евакуації, депортація є актом примусу, що порушує права та свободи, і держава, яка депортує, не гарантує повернення.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» «депортація дитини – переміщення дитини, із застосуванням або без застосування насильства, що здійснюється державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором та/або державою-окупантом, шляхом виселення та/або вчинення інших примусових дій, у тому числі за відсутності усвідомленої згоди дитини, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може її висловити, та усвідомленої згоди батьків або інших законних представників дитини, щодо переміщення дитини з території України, на якій вона законно перебуває (перебувала), на територію держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором та/або державою-окупантом, або на територію третіх країн, за відсутності підстав, що передбачені законами України та/або допускаються міжнародним правом» [5].

Права людини у всіх їх проявах є універсальними та невід’ємними, і їх захист є основним завданням не лише окремої держави, а й міжнародного співтовариства. У військових конфліктах, коли порушуються основні права та свободи, особливо дітей, важливі для міжнародних організацій, таких як ООН, а також гуманітарних організацій, які зобов’язані активно захищати права людини, надаючи допомогу жертвам конфліктів і висвітлюючи порушення. Повага до прав людини під час війни дозволяє зберегти людську гідність та запобігти подальшим негативним наслідкам.

Усвідомлення цього важливо для ефективного розвитку та реалізації міжнародних механізмів захисту прав людини. Поліпшення співпраці між державами та міжнародними організаціями є кроком до подолання цих викликів та забезпечення більш ефективного захисту прав людини на глобальному рівні.

У цей складний період, коли боротьба українського народу посилюється проти збройної агресії російської федерації, спостерігається зростаюча жорстокість з боку противника, яку слід належним чином оцінити. На сьогоднішній день можна стверджувати, що дії збройних сил рф не обмежуються лише актами агресії, але мають систематичний та послідовний характер в спробі знищити український народ, його

ідентичність, право на самовизначення та саморозвиток. Захист прав людини в цей період війни виходить на перший план та стає виключним завданням для України та міжнародного співтовариства.

Література

1. Конституція України від 28.06.1998 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Загальна декларація прав людини 1948 р. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Протокол № 4 від 16.09.1963 р. до Європейської конвенції з прав людини від 04.11.1950 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059#Text
4. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ ООН від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
5. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-557-3-38>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРЕВІЗНИКА ПЕРЕД ПАСАЖИРОМ

Сірко Р. Б.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
ПВНЗ «Європейський університет»
м. Київ, Україна*

Однією з ключових гарантій реалізації прав людини у сфері транспортних перевезень є забезпечення належного рівня безпеки пасажирів і відшкодування шкоди у разі заподіяння їм збитків під час поїздки. В умовах зростання інтенсивності транспортних потоків і підвищення ризиків дорожньо-транспортних пригод особливого значення набуває цивільно-правове регулювання страхування відповідальності перевізника перед пасажиром.

Сутність страхування відповідальності полягає в тому, що, згідно з умовами договору, страховик приймає на себе зобов'язання відшкодувати збитки, заподіяні страхувальником третім особам. Зі сказаного випливає, що договір страхування цивільної відповідальності відіграє важливу роль не лише для страхувальника, але й для потерпілих осіб, оскільки відшкодування заподіяних останнім збитків проводиться за рахунок коштів